

به نام پروردگار مهربان

انجمن تخصصی کتاب‌های جاده‌های ایران

جاذبه‌های گردشگری جاده‌ی فیروزکوه

تألیف: احمد نظری | مهدی ورکش

با مقدمه‌ی دکتر منوچهر ستوده

انتشارات مریا

سرشناسه: نظری، احمد، ۱۳۶۱ - عنوان و نام پدیدآور: جاذبه‌های گردشگری جاده‌ی فیروزکوه / مولفان: احمد نظری و مهدی ورکش. مشخصات نشر: تهران: مهرسا، ۱۳۹۶. مشخصات ظاهری: ۵۴۰ ص: مصور (رنگی)، فروسنت. مجموعه کتابهای جاده‌های ایران. شابک: ۵-۹۹-۶۵۹۱-۶۰۰-۹۷۸. وضعیت فهرست نویسی: قبلاً یادداشت: کتابخانه. موضوع: مازندران - سیر و سیاحت - کتاب‌های راهنما. موضوع: - Description and travel (Mazandaran (Iran: Province) Guidebooks. شناسه افزوده: ورکش، مهدی، ۱۳۶۰. رده بندی کتبه: ۲۰۵۳ DSR. الف/ ۱۳۹۶۳۳ ع، رده بندی دیویی: ۹۵۵/۲۲ شماره کتابشناسی ملی: ۶۶۶۸۸۷۹

جاذبه‌های گردشگری جاده‌ی فیروزکوه

مهرسا	ناشر
احمد نظری، مهدی ورکش	مؤلفان
مجموعه گردشگری	سیرتو
آرش ساریخانی، علیرضا مزینی	طرح نقشه، صفحه‌آرا
رضا باغبانی	طراح جلد
فاطمه صادقیان	ویراستار ادبی
۵-۹۹-۶۵۹۱-۶۰۰-۹۷۸	شابک
اول - ۱۳۹۶	نوبت چاپ
۲۸۰۰ نسخه	شمارگان

قیمت: ۲۹۰۰۰ تومان

انتشارات مهرسا

مرکز بخش: میدان انقلاب، کارگر جنوبی، کوچه صابر، پلاک ۱، واحد ۱
تلفکس: ۰۲۱-۶۶۴۸۱۹۸۹
پیامک: ۱۰۰۰۱۹۸۹

www.mehrsa.org | info@mehrsa.org

© کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به انتشارات مهرسا می‌باشد. هرگونه برداشت از مطالب این کتاب، اعم از مقاله، سی‌دی، جزوه آموزشی و... بدون مجوز کتبی از ناشر، ممنوع بوده و پیگرد قانونی دارد.

فهرست

۶	مقدمه‌ی مرحوم دکتر ستوده
۸	مقدمه‌ی مؤلف
۱۲	معرفی کلی جاده‌ی فیروزکوه
۱۵	راهنمای علائم قراردادی نقشه‌ها
۱۶	راهنمای استفاده از کتاب
۲۱	شهر دماوند
۲۹	آبشار تیزاب، دره‌ی تار، تل کمر
۳۵	مار و ربه و بی‌بی زبیده
۳۹	آب رد، کیلان و روستاهای اطراف
۵۱	درمابسرد، گفتاردره و روستاهای اطراف
۵۵	آینه‌ورزان، جاباز، قربندان و آرو
۶۳	غار رود، شاه‌آباد
۶۷	سیمین‌دشت، دریاچه‌ی آرنک، ارتفاعات انارکندو
۷۵	قلعه‌ی استوناوند
۸۳	دریاچه‌ی تار و هویر
۹۱	امین‌آباد (رباط سنگی، قراوله‌نه و ده‌های خاک)
۹۵	هرانده به خُمده
۱۰۱	غار بورنیک
۱۰۷	سد و رودخانه‌ی نمروود
۱۱۳	ورسخوااران، طارس، سله‌بن، وشتان، طحنه
۱۱۹	تاریک‌تنگه‌ی ارجمند و دریاچه‌ی ساهون
۱۲۷	تنگ لُزور، سد سیاه‌رود
۱۳۵	راه ارتباطی جاده‌ی فیروزکوه به جاده‌ی هراز
۱۴۱	تنگ واشی، دریاچه‌ی ساح و آثار تاریخی اطراف
۱۵۱	شهر فیروزکوه
۱۵۹	فیروزکوه به گرمسار (دره‌ی هبله‌رود)
۱۶۵	مسیر فیروزکوه به سمنان
۱۷۳	گدوک، شاه‌چشمه، هلیاب، چال‌میش و ماریمرد
۱۸۱	آبشار شوراب، پل دوازده‌چشمه
۱۸۵	قلعه و قلعه‌ی ایروان‌بیگ، سه خط طلا
۱۹۱	آبشار و پل ورسک، قلعه‌ی مازیار (چهل‌در)

۲۰۵	دره‌ی عباس آباد ورسک، آبشار و دره‌ی سله‌بن
۲۱۱	قلعه‌ی گردان اوریم و ارتفاعات سنگر
۲۱۵	کلیسای اوریم رودبار
۲۱۹	مرتفع چهل چشمه، برج دیوکیلی
۲۲۵	أرفع کوه، چشمه‌ی پراو
۲۳۳	کمرپشت، قلعه‌ی امامزاده عباسعلی و دره‌ی عروس
۲۳۹	غارقلعه‌ی اسپهبد خورشید، قلعه‌ی رواتسر
۲۵۳	غار دیوچاه سرخیل، ارتفاعات دِبار
۲۵۹	امامزاده شاهبالو دهمیان و روستاهای اطراف
۲۶۳	روستای ییلاقی برنت
۲۶۷	قلعه‌ی گنگلو
۲۷۳	آبشار و دره، دره‌ی آریم، کیجاقلعه
۲۷۹	روستای امامزاده عباسعلی
۲۸۳	روستای کمر، دِ طبرکده
۲۸۷	غارقلعه‌ی کجاک، پل راه آهن دوآب، آرامگاه اخوت
۲۹۵	برج پیر شهریر
۲۹۹	برج رسکت
۳۰۷	شهر پل سفید
۳۱۳	دریاچه‌ی شورمست، جنگل از آ و الوات
۳۱۷	روستای اساس و امامزادگان سید و حطفی سید آج‌الدین
۳۲۳	آلاشت
۳۳۳	ییلاق جرات، قلعه‌ی شاه‌نشین
۳۴۱	امامزاده حسن و روستاهای اطراف
۳۵۱	غار دیو لیلیم، آبشار اسب آبی، جنگل‌های پارسی و کلاری
۳۵۷	دِراسله و روستاهای اطراف
۳۶۷	غار زنگیان
۳۷۳	روستاهای اوات و تیلیم
۳۷۷	زیرآب
۳۸۵	آبشار وکیلا، برج لاجیم، امامزاده صالح
۳۹۳	آبشار پلنگ‌دره، پیمایش رودخانه‌ی کسلیان (آتو به پلنگ‌دره)
۴۰۱	قلعه‌ی کسلیان
۴۰۷	پارک جنگلی جوارم، روستاهای جوارم، جمشیدآباد

۴۱۳	شهر شیرگاه	۵۹
۴۱۹	سد سنبلرود	۶۰
۴۲۳	منطقه‌ی لُفور ۱ (سد البرز، آبشارهای آهکی اسکلیمرود، تِرز و خریم)	۶۱
	منطقه‌ی لُفور ۲	۶۲
۴۳۷	(امام‌کلا و روستاهای اطراف، آبشارهای چلاک، گتو، جلسنگ، انجیلی‌کا و اسپرده)	
۴۴۹	آبشار گزو، امام‌زاده گزو (سه بزرگوار)	۶۳
۴۵۷	آبگرم آرزو	۶۴
۴۶۱	هفت آبشار (تیرکن)	۶۵
۴۶۷	مار در زکش	۶۶
۴۷۱	آبشارهای شیخ موسی	۶۷
۴۸۱	جنگل آندارگلر، رودخانه‌ی اوتجون، پل شاپور	۶۸
۴۸۵	دریاچه ۸۰۰ برنج، یک (زمزم)، دریاچه‌ی گل‌پل	۶۹
۴۸۹	راه آهن، آده، فیروز	۷۰

پیوست‌ها

۵۰۲	واحدهای پذیرایی بین راهی، جاده‌ی فیروزکوه
۵۰۷	فهرست هیئت‌های کوه‌نوردی شهرستان فیروزکوه
۵۰۸	فهرست راهنمایان محلی منطقه‌ی سوادکوه
۵۰۹	آثار ملی کشور در محدوده‌ی جاده‌ی فیروزکوه
۵۱۶	فهرست جایگاه‌های سوخت خودرو در طول مسیر
۵۱۸	مساجد و نمازخانه‌های مسیر
	مراکز جمعیت هلال‌احمر، مراکز فوریت‌های پزشکی ۱۱۵ و ۱۱۰، رستوران‌ها در
۵۲۱	محدوده‌ی جاده‌ی فیروزکوه
۵۲۳	اداره‌های حفاظت محیط زیست
۵۲۴	پلیس راه‌های جاده‌ی فیروزکوه
۵۲۵	اداره‌های میراث فرهنگی و گردشگری
۵۲۵	فهرست واژگان
۵۳۶	نام عکاسان
۵۳۸	منابع و مآخذ

مقدمه‌ی مؤلف

به نام خداوند جان و خرد

جامعه‌ی گردشگری ایران همواره با ابهاماتی مواجه بوده که پاسخ‌گویی به آن نیازمند کار تحقیقاتی و علمی بیشتر در این زمینه است. پیش از اینکه گردشگری ایران از مرحله‌ی کنونی، یعنی فعالیت اصناف مختلف در کنار یکدیگر، به یک صنعت به معنی واقعی کلمه تبدیل شود، انجام فعالیت علمی که تا حدود زیادی بتوان از نتیجه‌ی آن اطمینان عقلی حاصل کرد، کار بسیار دشواری بود.

برای مثال، از سویی همه‌ی علاقه‌مندان به گردشگری از کم‌کاری دستگاه‌های مسئول در معرفی جاذبه‌های گردشگری ایران گله‌مند هستند، از سوی دیگر، هنگامی که در مورد جاذبه‌ای خاص تبلیغاتی انجام می‌گیرد و سیل گردشگر داخلی به سوی آن سرازیر می‌شود، ایشان داد اعتراض سر می‌دهند و تمایل خود را به بکر ماندن جاذبه‌های مختلف ایران می‌دارند. ناچار، توسعه‌ی گردشگری همیشه با خطر تخریب و تهدید محیط زیست راجه بسته و همیشه راحت‌ترین راه، چشم‌پوشی از معرفی مناظر گردشگری بوده است. بر خویان توجه بیشتر به گردشگری و استفاده از عواید و فواید سرشار آن هستیم، استیلا و گری داخلی اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. با توجه به پیشرفت روزافزون زندگی ماشینی، بسیاری از افراد به استفاده از مواهب طبیعی بیشتر می‌شود. هر جا که جاذبه‌ای احداث شده باشد از تهدید ورود افراد ناآشنا با اصول گردشگری در امان نخواهد بود. پس چه بهتر مسئولان گردشگری هم‌زمان با این پدیده‌ی در جریان، این اصول را به طبیعت‌گردان و علاقه‌مندان به گردشگری آموزش دهند.

شناسایی مناظر پراکنده‌ی اطراف جاذبه‌های گردشگری سنتی و مشهور مانند ساحل دریا، حجم بیش از اندازه‌ی گردشگر در مواقع خاص و در نتیجه تخریب بیشتر محیط زیست در این گونه مناطق را کاهش می‌دهد.

در این کتاب سعی شده است ضمن معرفی یک جاذبه مکانی، گویا گوشزد شود که در حفظ آن محیط موثر است. به عبارتی می‌توانید در کل این کتاب، آموزش‌های پراکنده‌ای را در مورد اصول گردشگری پایدار مشاهده کنید. بدین ترتیب کسی که از طریق این اثر با جاذبه‌ای آشنا می‌شود، به مطالبی هم برمی‌خورد که رعایت آن‌ها از تهدیدهای ناشی از گسترش گردشگری می‌کاهد. از طرفی در سرتاسر کتاب به استفاده از راهنمایان

آموزش دیده‌ی محلی توصیه شده است و حتی در برخی موارد با این که می‌شد اطلاعات جزئی‌تری در اختیار خواننده قرار بگیرد، از این کار صرف نظر کرده، خواننده را به استفاده از راهنمای محلی ترغیب کردیم. استفاده از راهنمای محلی فواید زیادی دارد که حفظ محیط زیست، تقویت اقتصادی جامعه‌ی میزبان و احترام به عقاید و آداب و رسوم آن‌ها جمله‌ی این فواید است. حال هر چه تعداد این گردشگران در مقایسه با گردشگران بابسامان و قشر سنتی گردشگر که اغلب از اصول گردشگری پایدار اطلاعی ندارند یا حداقل این اصول هنوز برای آن‌ها به‌هنگام تبدیل نشده است، افزایش یابد، به همان تعداد گام‌های بیشتری در گسترش فرهنگ صحیح گردشگری برداشته‌ایم.

ضمن تأمل در رویکرد گفته‌شده، اقداماتی در خصوص معرفی جاذبه‌های گردشگری جاده‌های معروف ایران در قالب یک مجموعه و جلد‌های مختلف انجام داده‌ایم. در اولین جلد از این مجموعه به معرفی جاذبه‌های گردشگری طبیعی و فرهنگی جاده‌ی هراز پرداختیم که خوشبختانه با استقبال خوب کوهنوردان و طبیعت‌گردان مواجه شد. در کتاب حاضر به بررسی جاذبه‌های گردشگری جاده‌ی فیروزکوه می‌پردازیم. جاده‌ی فیروزکوه از تهران شروع می‌شود و تا قائمشهر ادامه دارد. این جاده به جاده‌ی ۷ معروف است و در طول مسیر ۲۱۵ کیلومتری آن جاذبه‌های فراوانی هست که هر کدام زیبایی‌های خاصی برای گردشگران دارد. بخشی از این جاذبه‌ها در استان تهران قرار دارد و بیشتر آن در استان مازندران واقع شده است. در این میان، تمام مسیرهای فرعی را که در این جاده وجود دارد نیز معرفی کرده‌ایم. برخی از جاذبه‌ها کنار جاده‌ی اصلی قرار دارند مانند بل ورسک و آبشار شوراب. برخی دیگر با فاصله‌ی کمی از جاده‌ی اصلی قرار دارند، مانند غارقلعه‌ی اسپهبد خورشید و دریاچه‌ی شورمست. برخی نیز کمی دورتر از مسیر قرار گرفته‌اند، مانند آبشار دراسله، سد لفور و آبشار برج لاجیم.

در این مجموعه تلاش کرده‌ایم مطالب به گونه‌ای باشند که حتی افراد بی‌تجربه‌ترین بار به آن منطقه سفر می‌کنند بتوانند با استفاده از توضیحات ارائه‌شده، سفر خوبی را تجربه کنند. به همین دلیل قبل از مطالعه‌ی کتاب حتماً راهنمای استفاده از کتاب را مطالعه کنید. در معرفی برخی از جاذبه‌ها، شباهت‌هایی را با هم‌نامی جهت راهنمای محلی، محل استراحت و شب‌مانی، وسیله‌ی نقلیه،

امکانات رفاهی از قبیل رستوران، اردوگاه، خانه‌ی محلی و هتل آمده است تا با استفاده از آن‌ها سفر خوشی را برای خود رقم بزنید و برنامه‌ریزی شده‌تر سفر کنید. گفتنی است در آوردن نام اثر، روستا، کوه، دره، چشمه، رودخانه و غیره سعی شده است نخست از نام تأییدشده توسط مراجع رسمی استفاده شود. در صورت نیافتن نام مصوب، از نقشه‌ها، کتاب‌های جغرافیایی، منابع تخصصی کوه‌نوردی و طبیعت‌گردی و به ویژه از نام‌های مشهور در منطقه استفاده کرده‌ایم. از این رو شاید برخی نام‌ها در منابع مختلف و در گفتمان محلی متفاوت باشد یا به صورت دیگری تلفظ شود.

شایان ذکر است در معرفی مراکز اقامتی و تفریحی از قبیل رستوران، هتل، خانه‌ی محلی و راهنما، هیچ‌گونه سفارشی پذیرفته نشده و در چاپ‌های بعدی نیز پذیرفته نخواهد شد؛ ضمن این که همه‌ی موارد طبق معیارهای نگارنده جمع‌آوری شده است، پس اگر احساس می‌کنید موردی جا افتاده است که می‌تواند برای خوانندگان و گردشگران مفید باشد، آن را با ما در میان بگذارید. پرواضح است معرفی افراد یا مکان‌ها فقط جنبه‌ی اطلاع‌رسانی داشته و به منزله‌ی تأیید کامل آن‌ها نیست؛ بنابراین رعایت قوانین و مقررات موضوعی کشور به عهده‌ی ارائه‌دهنده و استفاده‌کننده‌ی خدمات می‌باشد. نکته‌ی قابل توجه در ارائه گزارش مسیر این است که اطلاعات ارائه‌شده تا زمان چاپ کتاب به عنوان آخرین تغییرات منطقه مشخص شده است. برای مثال ممکن است مسیر روستایی که در کتاب خاکر گزارش شده است مدتی بعد از انتشار اثر، آسفالت شده باشد یا تابلوی بزرگی ابتدای دورانی نصب بوده که بعدها به دلیلی تخریب شده یا از آنجا برداشته شده است. اگر در این موارد به نتیجه‌ای مغایر با مطالب مندرج در این کتاب رسیدید، بر ما منت بگذارید و با هدف تکمیل و تصحیح اطلاعات کتاب، از طریق پست الکترونیکی یا پیامک به ما اطلاع دهید.

نکته‌ی حائز اهمیت دیگر آنکه بیشتر مسیرها با تدبیرهای معرفی شده برای افراد مبتدی یا افرادی که خودرو مناسب یا تجهیزات فنی ندارند، عمدتاً در ماه‌های اردیبهشت تا آبان مناسب است. از این رو، رفتن به بسیاری از این مناطق در فصل سرما، برای این عزیزان توصیه نمی‌شود.

توصیه‌ی مهم این است که برای اجرای هر گونه برنامه در مناطق مختلف، حتماً از طریق شماره‌های ارائه‌شده در ضمیمه‌ی پایان کتاب، با هیئت کوه‌نوردی و ورزشی نزدیک‌ترین شهرستان یا اداره‌ی ورزش و جوانان یا بخشداری مرزی آن شهر هماهنگ کنید تا هم بتوانید از توصیه‌ها و راهنمایی‌های کوه‌نوردان استفاده کنید و هم هنگام خطر، امداد رسانی آسان‌تر صورت پذیرد.

از تمام طبیعت‌گردان و متخصصان گردشگری تقاضا داریم نظرات و پیشنهادهای خود را با ما در میان بگذارند تا بتوانیم به تدریج، کم و کاستی‌های خود را برطرف کنیم و اثری درخور جامعه‌ی گردشگری ایران ارائه دهیم.

به پاس قدردانی از زحمات تمام کسانی که آموزش صحیح و مسئولانه در توسعه‌ی گردشگری را هدف اصلی خود قرار می‌دهند، هم‌چنین با هدف حفظ سنت دیرینه‌ی

وقف، ۲۵ درصد از حق التالیف چاپ‌های این کتاب، وقف مباحث آموزشی در امر توسعه‌ی گردشگری، توانمندسازی جامعه‌ی محلی، تجلیل از فعالان حوزه‌ی آموزش و فرهنگ مرتبط با گردشگری، ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی و چاپ و انتشار کتاب یا هر نوع نوشته در این خصوص در ایران عزیز می‌باشد. اثر معنوی این اقدام نیز به روح شهیدان مرتضی و حاج تقی ورکش و استاد قرآن، مرحوم حاج عبدالعلی نظری هدیه می‌شود.

وظیفه‌ی کوچکی است که به خاطر قطرات باران مهری که برای تهیه‌ی این اثر باریدن گرفت، خداوند را سپاس گویم و از مدیر محترم انتشارات مهرسا، دوست عزیزم، جناب آقای احمد اختیاری و همکاران محترمشان قدردانی کنم. از خداوند رحمان برای استاد فقید، مرحوم دکتر منوچهر ستوده که با وجود کسالت فراوان راهنمایی‌های لازم را در خصوص تهیه‌ی این پژوهش در این کتاب نمودند، طلب آمرزش می‌کنیم و به رسم یادبود و التماس اذن تلویحی ایشان، مقدمه‌ای را که برای کتاب جاذبه‌های گردشگری جاده‌ی هزارم رقم داشته‌ام، برای این کتاب نیز می‌آوریم. هم‌چنین از کسانی که ما را در تهیه‌ی مطلب و عکس‌یاری کردند، سپاسگزارم: دوستان گرامی آرش گل‌کار، آرمین ارجمندیان، آندرانیک سیمونی، ابوالفضل مزدسی، ابوذر فتحی، احسان محمدحسینی، احمد قاسم‌پور، امیر حسین رضایی، «پیر علی» رزاقی، امیر محمد امیری، امیر حاجی‌اح، انصاری‌پور، بتول قریشی، بلال فریدی و سوز، بهمن آقایی آرایسی، پرویز حبیبی، پویا دیبا، جواد علی‌آبادی، حامد رزاقی، حبیب‌الله حبیب‌پور، حسن عالیشاه‌ارات بنی، حسن مقدسی، حمید ضرابی‌نیا، حمید امان‌اللهیال، مضافاً به رامین جمشیدی، رضا امیری، رضا دهکردی، رضا غلامی، رضا فتوحی، سارا نجیبی، سعید صبور، سلمان شیرزاد، سید شجاع هاشمی، سید محمد تقی امجدی، سید محمدحسین آقایی‌پور، سینا یوسفیان، صالح لطفی، صالح یعقوبی، عباس عبدی، علی‌اصغری، علی‌برزگر، علیرضا دین محمدی، علی شادلو، علی کرمی‌جم، علی‌اکبر جعفری‌العلی، علی‌اکبر عباسی‌فیروزجاهی، علی‌اکبر مرادان، علی‌رضا حاجی‌اشرفی، کمیل قاسم‌پور، فاطمه ورکش، فرامرز انتظاری، فرج‌الله جعفری، فردوس حاجیان، فرزاد قصیریان، فریدون، فلاح، مایه‌سیدری، م‌انصاری‌پور، متین فتاحی، متین فتاحی، مجتبی امیرشکاری، مجتبی حسینی، مرخ‌خلایی، مجتبی ورکش، مجید برنتی، مجید صالحیار، مجید مسکار، محسن نجاری، محمدافکن، محمد رضا پورهاشمی، محمد علی‌ذاکری، محمد گائینی، محمود اسکندری، مرتضی امامی‌کوشا، مرتضی سعیدی، مریم وکیلان، معین محمدنژاد، مهدی امامی‌فر، مهدی دیک، مهدی سوادکوهی، مهدی مدبری، مهدی کلهر، مهدی گلی‌طبری، مهرداد طحایی، میلاد آقازاده، میلاد امانی‌زاده، میلاد امیری، ناصر کاوه فیروز، هادی خلیلی و رحید رضا زاده.

احمد نظری

زمستان ۱۳۹۵

amd.nazari@gmail.com

@nazariahmad